ЗА ПОЛАЗНИКЕ ДРУГОГ ЦИКЛУСА (ПЕТИ РАЗРЕД)

ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И НА ГЕОГРАФСКОЈ КАРТИ

На географској карти, увек је географски север окренут ка горњој ивици карте, а југ ка доњој, исток је на десној, а запад ка левој страни карте. Земљина површина се приказује на глобусу и на географској карти.
Садржину карте чине географски елементи који су приказани на карти (планине, реке, језера, насеља), они се приказују картографским знацима.

ОБЛИК И КРЕТАЊА ЗЕМЉЕ

Обртање Земље око своје замишљене осе, од запада ка истоку, назива се **ротација** и она траје 24 часа или један дан. Последице ротације су: смена обданице и ноћи, привидно дневно кретање Сунца и разлике у времену.
Земља обилази око Сунца замишљеном, издуженом путањом која се назива еклиптика. Ово кретање Земље, од запада ка истоку, назива се **револуција** и траје 365 дана и 6 часова или једна година. Последице овог кретања Земље су неједнака дужина обданице и ноћи у току године, смена годишњих доба, издвајање топлотних појасева.

СВЕТ КОЈИ СЕ ПОМЕРА - КОНТИНЕНТИ И СВЕТСКО МОРЕ

Копнени део Земље подељен је на седам континента: **Азија, Африка, Северна Америка, Јужна Америка, Антарктида, Европа и Аустралија.**
Јединствена водена површина на планети Земљи назива се Светско море или Светски океан, а чине је океани, мора, заливи и мореузи. Највеће водене површине на Земљи су **океани**. Има их пет и они покривају око 71% Земљине површине. То су: **Тихи океан, Атлантски океан, Индијски океан, Северни ледени океан и Јужни океан.**

ВИСОКЕ ПЛАНИНЕ, ВИСОРАВНИ И НИЗИЈЕ НА ЗЕМЉИ

Земљину површину чине копнена узвишења, удубљења и равнице, које називамо **рељеф.**
Планине су узвишења на Земљи изнад 500 m надморске висине.
Низије су равнице до 200 m надморске висине, ако се налазе изнад 500 m надморске висине називају се висоравни.
Највише планине на Земљи су **Хималаји, Каквакз, Анди** (Јужна Америка), **Кордиљери** (Северна Америка), **Килиманџаро, Атлас** (Африка), **Алпи, Карпати** (Европа).
Највећа висораван је **Тибет** (Азија).
Највеће низије на Земљи су Северноамеричка (Северна Америка), Амазонска (Јужна Америка), Западносибирска, Кинеска, Хиндустанска (Азија), Гвинејска, Конглоанска (Африка), Источноевропска, Западноевропска, Панонска (Европа).

ВРЕМЕ И КЛИМА

Земљу обавија ваздушни омотач **атмосфера** који омогућава живот на планети. Тренутно стање атмосфере изнад неког места у моменту мерења и осматрања временских елемената и појава назива се **време**. У **временске елементе** убрајају се: Сунчево зрачење, температура ваздуха,

ваздушни притисак, ветар, испаравање, влажност ваздуха, облачност, падавине и снежни покривач.

ПОДЗЕМНЕ ВОДЕ, ВЕЛИКЕ РЕКЕ И ЈЕЗЕРА НА ЗЕМЉИ

Најдужа река на свету је афрички **Нил**, затим **Амазон**, па **Јанкцекјанг** (Кина). У Европи су најдуже **Волга и Дунав**. Највећу количину воде на свету имају Амазон (Јужна Америка) и Конго (Африка). Реке имају велики значај за: водоснабдевање, наводњавање, саобраћај, риболов, рекреацију, туризам, производњу електричне енергије. Већа удубљења на копну која су испуњена водом називају се **језера**. Највећа (тектонска) језера су Каспијско, Викторијино, Велика америчка језера, најдубље је Бајкалско језеро.

ПРИРОДНЕ НЕПОГОДЕ И ЊИХОВ УТИЦАЈ НА ЧОВЕКА И НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Најчешће и најразорније природне непогоде су земљотреси, поплаве, вулканске ерупције, клизишта, појаве вртложних и јаких ветрова, суше, ширење пустиња итд. Ове непогоде се означавају као катастрофе.

ЗЕМЉИНА БЛАГА

Необновљиви ресурси могу се искористити само једанпут, то су: угаљ, нафта, природни гас и руде. **Обновљиви ресурси** су они који се обнављају, ту спадају: енергија Сунца, геотермална енергија, биљни и животињски свет, све воде на Земљи, снага ветра, плима и осека, водоник.

СТАНОВНИШТВО НА ЗЕМЉИ

На Земљи живи преко **6 милијарди** људи.
Људи се разликују по боји коже, полу, старости, националној припадности, занимању, култури и образовању.
Религије: хришћанство, ислам, хиндуизам, будизам, конфучионизам, таоизам и јудаизам.

НАСЕЉА НА ЗЕМЉИ

Насеље је место где живе људи. **Село** је насеље у коме се становништво углавном бави пољопривредом, а **град** је сложеније насеље у коме се становништво бави непољопривредним делатностима.

ТЕСТ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС (ПЕТИ РАЗРЕД)

1. Окретање земље око своје осе назива се? (заокружи тачан одговор)
   а) Револуција
   б) Ротација
   ц) Гравитација

2. Копнени део Земље подељен је на седам континента. Набројати их.
   _____
   _____

3. Шта су планине? (заокружи тачан одговор)
   а) равнице до 200 m надморске висине
   б) узвишења на Земљи изнад 500 m надморске висине
   ц) копнена удубљења

4. Како се називају највише планине на земљи? (набројати најмање 3 планине)
   _____

5. Набројати најмање 4 временска елемента.
   _____
   _____

6. Најдуже реке на свету су (заокружи тачан одговор):
   а) Тиса, Сава и Велика Морава
   б) Волга, Дунав и Дрина
   ц) Нил, Амазон и Јанкцекјанг

7. Необновљиви ресурси су (заокружи тачан одговор)
   а) угаљ, нафта, природни гас и руде
   б) енергија Сунца, геотермална енергија, биљни и животињски свет, све воде на Земљи, снага ветра, плима и осека, водоник.

8. Набројати најмање 3 религије.
   _____
   _____

9. У селу се становништво углавном бави (заокружи тачан одговор)
   а) Непољопривредним делатностима
   б) Пољопривредним делатностима